

Tjänsteutlåtande
Daniel Hansson

**Till: Vård- och
omsorgsnämnden**

Datum: 2025-03-12, rev. 2025-04-08
Diarienummer: VON 2025/0039

Socialt utfallskontrakt genom avtal med Utfallsfonden för preventivt hälsoarbete

Sammanfattning

Kommunen behöver ställa om och vidta mer förebyggande åtgärder för att arbeta i enlighet med den kommande socialtjänstlagen samt för att minska utmaningarna med en åldrande befolkning. För att få bättre verktyg att genomföra detta finns en önskan om att ingå ett socialt utfallskontrakt med Utfallsfonden avseende det förebyggande arbetet för äldre.

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

- Vård- och omsorgsnämnden uppdrar till förvaltningen att arbeta vidare med ett socialt utfallskontrakt med Utfallsfonden I AB med syftet att stärka äldre genom att arbeta vidare med resultat från hälsoscreening för personer över 75 år och på så sätt förhoppningsvis minska kommunens kostnader för hemtjänst och särskilt boende.
- Socialdirektören ges i uppdrag att utarbeta samt underteckna erforderliga avtal i enlighet med detta tjänsteutlåtande, daterat 2025-04-08, upp till det belopp som framgår i tjänsteutlåtandet. Finansieringen ska ske inom Vård- och omsorgsnämndens budgetram.

Ärendet

Den 1 juli 2025 förväntas en ny socialtjänstlag träda i kraft med bland annat syfte att socialtjänsten ska ställa om och arbeta mer förebyggande. En målsättning med den nya lagen är således att socialtjänsten ska nå människor tidigare innan problem har uppstått eller vuxit sig stora. Vidare förväntas det ske en kraftig ökning av andelen äldre de kommande åren. Detta kommer ställa nya krav på äldreomsorgen med fler äldre som behöver stöd, samtidigt som kompetensförsörjning och finansiering av de ökade kostnaderna kommer vara stora utmaningar för kommunerna.

Som en del i arbetet med att ställa om inför den nya socialtjänstlagen har socialförvaltningen sett över vad som kan göras för att arbeta mer förebyggande i kommunen. Ett projekt som redan pågår och som har finansierats via kommunens Utvecklingsluss är utveckling av ett digitalt verktyg för hälsoscreening av kommunens invånare över 60 år.

Hälsoscreeningen ska utifrån självskattning visa om en person är i hög, medelhög eller låg risk för ohälsa. Hälsoscreeningen kommer kunna ge fakta inför prognoser om hur många som till exempel kan komma att behöva särskilt boende och dylikt men för att jobba främjande och förebyggande med resultaten från hälsoscreeningen önskar socialförvaltningen genomföra en satsning för personer över 75 år med medelhög eller hög risk för ohälsa.

Satsningen går ut på att en hälsopedagog eller motsvarande ska hjälpa den enskilde att på olika sätt ändra sina levnadsvanor för att få lägre risk för ohälsa och behålla förändringen över tid. Genom att genomföra satsningen bedömer socialförvaltningen att kommunen över tid kan göra besparingar.

Utfallet av förebyggande insatser är inte mätbara på en gång och det är inte säkert att den typen av satsningar kommer ha önskad effekt.

Socialförvaltningen har därför valt att se över möjligheterna att finansiera satsningen genom ett så kallat socialt utfallskontrakt.

Ett utfallskontrakt går ut på att aktörer i ett avtal kommer överens om en erkänd samhällsutmaning, hur lösningen ser ut och om åtgärden är effektiv vad det innebär för parterna. I finansieringen ingår ofta någon form av riskdelning så att parterna får del av både vinsten, om det går bra, och förlusten om det går dåligt. Om utfallet är positivt, belönas investerare och kommunen betalar ut ett förutbestämt belopp. Om utfallet är negativt förlorar investeraren sitt satsade kapital och kommunen slipper ta den fulla förlusten för misslyckandet. Det är således primärt ett sätt att få olika parter att dela på det finansiella risktagandet.

I Sverige är erfarenhet av sociala utfallskontrakt begränsad men det finns exempel på kommuner som har ingått liknande avtal. I omvärldsanalys vidtagen av PWC för kommunens räkning har det framhållits att det visat sig svårt att utveckla metoder för att mäta och utvärdera utfall som inte är alltför resurskrävande samt att risken är att de administrativa kostnaderna för att på ett korrekt sätt fördela riskerna åter upp fördelarna. I PWC:s utblick framgår vidare att det finns studier där det lyfts att utfallskontrakt kan bidra till att både utveckla en effektmättningskultur och underlätta samarbeten mellan förvaltningar, och mellan offentlig sektor och näringslivet såväl som civilsamhället. Fokus har då inte varit på den social innovation per se eftersom risken då blir för hög och designen av kontraktet för komplicerad. Det är alltså inte en finansieringsmodell, utan en förändringsmodell.

För att få bättre förutsättningar i förändringsarbetet har dialog förts med Utfallsfonden om hur ett socialt utfallskontrakt skulle kunna se ut avseende det förebyggande arbetet med äldre i Österåkers kommun.

Förvaltningens slutsatser

Det finns mycket som talar för att kommunen ska satsa mer på förebyggande insatser inom äldreomsorgen varför socialförvaltningen föreslår att beslut ska fattas om att en satsning ska vidtas för att arbeta vidare på ett strukturerat sätt med resultaten från hälsoscreeningen för äldre över 75 år.

Socialförvaltningen vill att satsningen ska vidtas genom ett socialt utfallskontrakt med Utfallsfonden då det skulle kunna ge kommunen verktyg och erfarenheter för att göra liknande satsningar i större skala och i andra projekt. Socialförvaltningen ser inte utfallskontraktet som en finansieringsmodell utan en förändringsmodell.

Socialförvaltningen bedömer inte att kritiken som PWC framfört mot avtalstypen skulle gälla i det här fallet eftersom man har anlitat tredje part för att bestämma mätvärden och hur utfall ska utvärderas samt då socialförvaltningen anser att det föreligger skillnader mot de upplägg som omfattas i PWC:s granskning.

Något som bidragit till önskan om att genomföra satsningen genom ett utfallskontrakt är att socialdirektören i Härnösands kommun vitsordat att det är en effektiv modell i förändringsarbete samt att det finns en önskan hos socialförvaltningen om att, i enlighet med den nya socialtjänstlagen, vara tidig i omställningen mot förebyggande åtgärder.

Dialoger har förts mellan socialförvaltningen och kommunkansliet, ekonomifunktioner och politiken där man diskuterat upplägget med ett socialt utfallskontrakt. Vidare kommer relevanta funktioner inom kommunen involveras i det fortsatta arbetet på detaljnivå för att fördelarna med det sociala utfallskontraktet ska uppnås vid satsningen.

Socialförvaltningen har vidare fört dialoger med Utfallsfonden om att ingå ett socialt utfallskontrakt där det är tänkt att Utfallsfonden ska finansiera satsningen med 3 000 000 kr över tre år samt stötta kommunen i bland annat uppföljning och styrning under avtalstiden. Om satsningen når fullt utfall utifrån de förbestämda målen kommer större återbetalning ske till Utfallsfonden och den totala kostnaden för kommunen kommer då vara 5 000 000 kr. Uppskattningsvis motsvarar detta att det har kostat kommunen 68 000 kr per person att framgångsrikt förflytta en deltagare i satsningen från risk till ”frisk”. Detta motsvarar ca tre månaders hemtjänst eller ca fyra veckor på särskilt boende. Socialförvaltningen bedömer att det är lönsamt att genomföra satsningen via ett utfallskontrakt, även om återbetalningen skulle bli högre än kostnaden för att kommunen själv skulle finansiera satsningen.

På kort sikt skulle således det sociala utfallskontraktet kunna innebära en större kostnad än om kommunen själv hade finansierat satsningen själv. Det finns dock indikationer på att den besparingen kommunen gör på lång sikt genom satsningen överstiger den återbetalning som kommunen riskerar att stå för vid ett positivt utfall. Med anledning av bland annat detta är förslaget att ett samarbete och ett utfallskontrakt ska ingås med Utfallsfonden. Skillnaden om

kommunen finansierar satsningen är att kommunen får stå för hela kostnaden oavsett vilka resultat den ger.

Socialförvaltningens förhoppning är att en satsning i mindre skala, baserad på ett socialt utfallskontrakt, kan bidra till att kommunen i stort utvecklar ett mer strukturerat arbete med förebyggande insatser och hittar mer träffsäkra sätt att möta utfall och måluppfyllelse.

Bilagor

1. Omvärldsanalys social investeringsfond, 2023-11-23
2. Projekt för att stärka äldres hälsa och självständighet i samverkan med Utfallsfonden, 2025-04-04

Mona Bakhshi Poor
Socialdirektör

Maria-Christina Rosendahl
Avdelningschef

Daniel Hansson
Strateg

Verification

Transaction 09222115557544346441

Document

_ VON 2025_0039-01 __Socialt utfallskontrakt genom avtal med Utfallsfonden för preventivt hälso (1)

Main document

4 pages

Initiated on 2025-04-15 16:09:47 CEST (+0200) by

Katarina Jupén Morell (KJM)

Finalised on 2025-04-17 10:39:43 CEST (+0200)

Initiator

Katarina Jupén Morell (KJM)

Österåkers kommun

Company reg. no. 212000-2890

katarina.jupenmorell@osteraker.se

Signatories

Mona Bakhshi Poor (MBP)

mona.bakhshipoor@osteraker.se

Signed 2025-04-15 21:04:22 CEST (+0200)

Maria Rosendahl (MR)

maria-christina.rosendahl@osteraker.se

Signed 2025-04-17 10:39:43 CEST (+0200)

This verification was issued by Scrive. Information in italics has been safely verified by Scrive. For more information/evidence about this document see the concealed attachments. Use a PDF-reader such as Adobe Reader that can show concealed attachments to view the attachments. Please observe that if the document is printed, the integrity of such printed copy cannot be verified as per the below and that a basic print-out lacks the contents of the concealed attachments. The digital signature (electronic seal) ensures that the integrity of this document, including the concealed attachments, can be proven mathematically and independently of Scrive. For your convenience Scrive also provides a service that enables you to automatically verify the document's integrity at: <https://scrive.com/verify>

